

Audronė KAUKIENĖ, Erdvilas JAKULIS

Klaipėdos universitetas, Vilniaus universitetas

LIE. *skėlti*, *skėlia* IR *skėlėti*, *skėli* – PANAŠUMAS AR GIMINYSTĖ?

Paprastai lie. *skėlti* ir *skėlėti* „būti skolingam“ laikomi skirtingų šaknų žodžiais ir etimologiškai nesiejami.

Aktyvaus veiksmo *ia*-kamienis veiksmažodis *skėlti*, *skėlia* (*skėlti* Zt), *skėlė* „kirsti, dalyti pusiau, į dalis; trenkti; kt.“ vartojamas visose tarmėse ir bendrinėje kalboje. Diatezinės opozicijos santykiu su juo susijęs intarpinis veiksmažodis *skilti*, *skỹla*, *-o* „plyšti; skeldėti; kt.“ taip pat yra bendrinės kalbos žodis. Tarmėse jo esamojo laiko forma įvairuoja: aukštaičiai vartoja intarpinę formą *skỹla*, vakarų ir šiaurės žemaičiai – *sta* kamieno formą *skilsta*, o pietų žemaičių varniškių plote užfiksuota ir *na* kamieno formų: *Kartums (eilėmis) sudeda meisą – pjauni, i skilna* Užv; *tas beržas gerai skỹlna* Lkv.

Aukštaičių tarmėse ir Mažosios Lietuvos autorių tekstuose užfiksuotas dar vienas *ia* kamieno veiksmažodis *skilti*, *-ia*, *skylė* „daužti, žiebtį, norint gauti ugnį¹; kirsti, skelti; smarkiai eiti, bėgti, joti ir pan.“ Iš žemaičių autorių šis žodis užfiksuotas tik Valančiaus raštuose (*Išskyle ugnį ir uždegė*), žemaičiai tomis pačiomis reikšmėmis vartoja veiksmažodį *skėlti*, *skėlia* (*Liuob skėlti kažkaip iš kokio ten titnago [ugni]* Krtn).

Veiksmažodis *skėlti* turi daug atitikmenų giminiškose kalbose, labai artimų ir formaliosios struktūros, ir semantikos požiūriu. Balt. **skěl-* / **skil-* „skelti“: lie. *skėlti*, *skėlia*, *skėlė* (lie. *skilti*, *skilia*, *skylė*; *skilti*, *skỹla*, *skילו*), la. *šķelt*, *šķeļu*, *šķēļu* „skelti, skaldyti, kirsti“, *šķilt*, *-ļu*, *šķīļu* „skilti (-ia), skelti“. Prūsų kalboje šią šaknį rodo vediniai: *scolwo* (taisoma iš *stolwo*) „skiedra“, *scalus* „smakras“. Todėl galima atstatyti balt. **skel-* / **skil-* „skelti“ [plg. balt.-sl. **skel-* (**skil-*) PKEŽ IV 158–159]. Veiksmažodiniai šios šaknies atitikmenys kitose indoeuropiečių kalbose: sva.

¹ *O kitsai ugnies į pintį skilia vėpsodams* K.Donel., *Seniau visi skiltuviais skylės* Pls.

skiljan „scheiden, auflösen, abbrechen, enden, entscheiden, unterscheiden, verstehen, begreifen, bemerken, fortsetzen, verpflichten (skirti, atskirti, atpažinti, suprasti, atleisti, nutraukti, nuspręsti)“, s. isl. *skilja* „skelti, dalyti“, s. ang. *scylian* „trennen (skirti)“ (germ. **skel-* / **skal-* / **skul-* Levickij 185), gr. *σκάλλω* „rausiu, kaupiu“, *σκόλλω* „plėšiu“, arm. *śelowm* „skeliu“, het. *iškallāi* „zerreißēn, aufschlitzen (plėšyti, laužyti)“ (daugiau pavyzdžių žr. Pokorny 923; LIV 512¹; Kaukienė 2006, 382t.).

Labai daug vardažodinių vedinių, ypač reiškiančių skėlimo, pjovimo rezultata, pvz.: lie. *skiltis* „atskilusi ar atpjauta vaisiaus, daržovės ir pan. dalis“, *skylė* „kiaura vieta, kiauruma“, *skalà* „skeltinis pagaliukas; akmens atskala“; la. *škėle* „riekė, skitelė“; pr. *scolwo* „skiedra“, s. sl. *skolka* „Muschel; kriauklė“; r. *осколок* „atskala, skeveldra“, *сколька* „kriauklė“, *цель* „plyšys“; sva. *scala* „žievė“; v. air. *scailt*, air. *scoilt* „įskilimas, plyšys“. Rečiau daiktavardiniai vediniai reiškia įrankį, atlikėją ar kitą su atitinkamu veiksmu susijusį dalyką: go. *skilja* „Fleischer (mėsininkas)“; go. *skildus* „skydas“, s. isl. *skalm* „peilis, kardas“; r. *скала*, če. *skála* „uola“. Daugelyje kalbų galima rekonstruoti vedinį *skoliā „kas nuskelta, atkilusi dalis, skeveldra“, „kriauklė“ (> „lėkštelė“): go. *kalja* „Ziegel (plyta, čerpė)“, t. y. „Schindel (skiedra)“, sva. *scala* „Trinkschale (geriamoji kriauklė)“, s. isl. *skel*, s. ang. *sciell* „Muschel, Schale (kriauklė)“, alb. *halë* „Schuppen, Gräte, Splitter, Bart der Ähren, Fichte (žvynas, ašaka, varpos plaukas, eglė)“.

Taigi galima atstatyti balt. **skel-* / **skil-* [plg. balt.-sl. **skel-* (**skil-*) PKEŽ IV 158t.] < ide. **skel-* / **skl̥-* „skelti, pjauti“ [žr. 1. *(s)*kel-* „schneiden“ Pokorny 923; *(s)*qel-* „schneiden“ Hofmann 314t.; ide. **skel-* / **skōl-* / **skəl-* „резать, расщеплять“ Levickij 185; *(s)*kel-* „griegt“ LEV II 347; 1.*skelh₁ „schneiden, spalten (pjauti, skelti)“ LIV 500]. Šaknį ide. **skel-* / **skl̥-* „skelti, pjauti“ galima sieti su **kel-* / **kol-* / **kl̥-* (lie. *kálti*, *kùlti*, la. *kált*, prasl. *kolti, *koljō* „durti, kirsti“ ir kt.)² ir jas drauge kildinti iš bendros šaknies *(s)*kel-* / *(s)*kol-* / *(s)*kl̥-* „smogti,

² Galima ir kita interpretacija, laikant *sk* senosios bazinės šaknies nykstamuoju laipsniu, o *el/**l̥* – plėtikliu (daugiau žr. Kaukienė 2006, 389).

kirsti, skelti“. Abiejų šaknų išsiskyrimas turbūt labai senas, susijęs su sena kategorine semantika (**kol-* su *o* eilės vokalizmu galėjo turėti intensyvumo reikšmę, plačiau žr. K a u k i e n ė 1994, 135–139).

Sudėtingesnis veiksmažodžio *skelėti, skėli, -ėjo* „būti skolingam“ aiškinimas. Dabartinėje lietuvių kalboje jis nebevertojamas, užfiksuotas tik senuosiuose raštuose ir žodynuose. Veiksmažodis daugiausia vartotas Vakarų Lietuvoje (H, R, MŽ, SC, N, Ns, BP, BB, Sch, VlnE, Mž, BŽ, Vd, Vln; *skelat* „skolingi esate“ VE 39/7). Yra pavyzdžių ir iš vidurio Lietuvos: *Pirmoje tad dalyje sakymo mūsų, ką skėla vaikamus gimdytojai, išgirsim* DP 64; *Užmokėk, ką tu man skėli* MP 366.

Morfologiškai veiksmažodis *skelėti* gali būti traktuojamas įvairiai: būsenos reikšmė galėtų suponuoti *i* kamieno formą (forma *skėli*³ LKŽ pateikiama kaip pagrindinė; greta *i* kamieno veiksmažodžių paprastai galima tikėtis ir *ia* kamieno variantų – toks iliustracinis pavyzdys⁴ pateiktas tik iš Kuršaičio žodyno⁵). Priesagos *-ėti i* kamieno veiksmažodžiai dažniausiai būna išvestiniai (plg. *sėdėti, sėdi : sėsti, sėda*). Tačiau LKŽ kur kas gausiau iliustruojama *a* kamieno forma *skėla*⁶ lyg ir suponuoja neišvestinį žodį (tuomet tai galėtų būti perdirbinys *skelėti, skėla* ← **skelti, skela*⁷). Kita vertus, šios *a* kamieno formos gali būti ir vėlesnės galūnių redukcijos padarinys.

---

³ Iliustracinių pavyzdžių pateikiama tik iš Morkūno „Postilės“, Šleicherio ir Miežinio raštų. Tik *i* kamieno nurodomos priešdėlinės formos (*apskelėti, àpskeli, -ėjo* „apsiskolinti“; *paskelėti, pàskeli, -ėjo* „būti skolingam“), tačiau pavyzdžiais prezentas neilustruojamas.

⁴ *Jis man piningų skėlia* (Littauisch-deutsches Wörterbuch von Friedrich Kurschat, Halle a. S., 1883, 171).

⁵ PKEŽ IV 119 nurodoma, kad lytys *skėli, skėlia* yra senesnės.

⁶ Ši forma vartota Mažvydo raštuose, Daukšos „Postilėje“, K. Sapūno („Lietuvių gramatikos metmenys“, 1643), Haacko („Vocabularium Litvanico-Germanicum et Germanico-Litvanicum“, Halle, 1730), Brodovskio („Lexicon Germano-Lithvanicum et Litvanico-Germanicum“, 1713–1744 m., rankraštis), Ruigio (Littauisch-Deutsches und Deutsch-Littauisches Lexicon, Königsberg ... 1747), pirmajame lietuvių laikraštyje,ėjusiam Prūsijoje („Nusidawimai apie Ewangelijos Prasiplatiniimą tarp Žydų ir Pagonų“, 1853, l).

⁷ Plg. *tekėti, tēka* < **tekti, teka*, žr. J a k u l i s 2004, 162.

Lietuvių kalboje veiksmazodis *skelėti* turi giminiškų žodžių, vedinių, pvz.: 3 *skilti*, *skolà* (*skōlinti*, *skolėti*, *skolingas*), *skalnas*.

Veiksmazodis 3 *skilti*, *skýla*, *skìlo* „patekti į skolą, įsiskolinti“ užrašytas ten pat, kur ir *skelėti*, gal net plačiau. Retai vartojamas be priešdėlio: *Buvome kaip ansai, kursai grynas, o yr daugi skilęs* DP 194. LKŽ daugiausia pateikiama priešdėlinių formų: *Regėdamas skolinyką aną, skoloje taip labai apskilusį, susimylia ant jo* DP360. *Aš jam įskilaũ tris auksinus, t. y. įsiskolijau* J; *Kodėl nepasakai teisybės, kad jis skolose praskilęs* I. Simon; *Daugis pavargsta bei praskyla* Vd.; *Jis yra praskilęs, į skolas įbridęs* Vyžiai (Šilutės r.).

Daiktavardis *skolà* „1. gražintinai paimti pinigai ar koks daiktas, 2. psn. kaltė⁸, 3. psn. pareiga⁹“ pažįstamas visoje Lietuvoje, vartojamas ir bendrinėje kalboje. Jo vedinys adj. *skolingas*, *-a* „prasiskolinęs, kaltas kam“ į bendrinę kalbą atėjo iš vakarinių ir pietinių tarmių. Rytinėse tevertotas adj. *skalnas*, *-à* – jis vartotas ir kitų aukštaičių¹⁰, taip pat žemaičių tarmėse¹¹. Adj. *skalnas* irgi galėtų būti priesaginis vedinys iš daiktvardžio *skolà* (su balsių kaita; formaliai jį galėtume vesti ir veiksmazodžio *skelėti*, bet nesutampa jų geografinis arealas).

Iš daiktavardžio *skolà* pasidaryta veiksmazodžių: kauzatyvas (užfiksuotas visose tarmėse) *skōlinti*, *-ina*, *-ino* (dial. *skōlyti*, *-ija*, *-ijo*) „duoti kam į skolą; imti į skolą“ ir *skolėti*, *-ėja* (*skoli* S.Dauk), *-ėjo*, užfiksuotas dviejų autorių raštuose: S. Daukantas jį vartojo duratyvo *skelėti* reikšme¹², o A. Juška – kauzatyvo „reikalauti skolos“¹³ (beje, abiejų autorių raštuose veiksmazodžio *skelėti* neužfiksuota).

⁸ Šia reikšme daiktavardį vartojo M. Daukša: *Idant mumus atleistų skolàs, tai yra kaltes ir nuodėmes mūsų* DK54. [*Magdalena*] *didesnę savo skōlą sančių pažino ir didžiaus ieškojo atleidimo* DP481.

⁹ Taip pat M. Daukšos citata: *Pirmoji skolà avelių viešpaties yra, idant pažintų sančios avimis* DP209.

¹⁰ *Petras dar man nemažai pinigų skalnas* (Ketūrvalkiai, Vilkaviškio r.), taip pat iš Pivašiūnų, Alytaus r.

¹¹ Žlibinaĩ, Plungės r.

¹² [*Kęstutis*] *krito nu pasalumo nedoro ir kraugeringo broloaikio, kursai jam vis skolėjo* S.Dauk.

¹³ *Tu skolėjais, t. y. skolos norėjai* J.

Veiksmazodis *skelėti* turi artimų žodžių **prūsų** kalboje. Čia galimi keli šaknies variantai: **skel-*, **skal-*, **skāl-*.

Šaknį **skel-* turi dalyviai *skellānts* (*skellants*, *schkellānts*, dgs. *skellāntei*, *skellāntei*):

*Sondern bey den selben anhalten / das sie bleiben / vnd thun was sie **schuldig** sind – Schläits stanssubans enlaikūmai / kai tennei polijnku bhe segge ka tennei **skellāntei** ast* „bet tuos pačius (i)laikome, kad jie palieka ir daro, ką jie **skolingi** yra“ III 37; *Deß alles ich jhm zu dancken.../ vnd dafūr zu dienen... **schuldig** bin – perkawīdan wissan as stēismu preidīnkaut... / bhe pērstan preischlūsitwei... **schkel=ānts** asmai* „per kokį visa aš jam (prie)dėkoti... bei per tą (prie)tarnauti... **skolingas** esu“ III 41₁₆₋₁₇; *Deß alles ich jhm zu dancken.../ vnd dafūr zu dienen... **schuldig** bin – perkawīdan wissan as stēismu preidīnkaut... / bhe pērstan preischlūsitwei... **schkel=ānts** asmai* „per kokį visa aš jam (prie)dėkoti... bei per tą (prie)tarnauti... **skolingas** esu“ III 65₁₈; *Ich armer Sūnder / bekenne mich fūr Gott aller sūnden **schuldig** – As gurīns Grikenix / posinna mien pirsdau DeiWan/ wissans grīkans **skellants*** „Aš, vargšas nusidėjėlis, pripažįstu mane priešais Dievą visomis nuodėmėmis **kaltas**“ III 67₁₉; *Was die Christen jren Lerern vnd Seelsorgern zu thun **schuldig** seyen – Ka stai Crixianai swāimans Mukinnewingins bhe Dū=saisurgawingi (Dū=saisurgawingins) preiseg=gīt **skellāntai** ast* „Ką tie krikščionys saviems mokytojams bei siela besirūpinantiems (prie)daryti **skolingi** yra“ III 87₁₆; *So gebet nu jederman / was jr **schuldig** seid – Tīt daiti teinu erai=nesmu / kai ioūs **skellānts** astai* „Taip duokite dabar ikvienam, ką jūs **skolingi** esate“ III 91₉.

Pavyzdžiai rodo, kad dažniausia reikšmė yra „privalus“. Vokiškame originalo tekste – visada *schuldig* (jis gali reikšti ir „kaltas“, ir „skolingas“). V. Mažiulis pagal dalyvines formas, reiškiančias „schuldig – skolingas (esantis skolingas); kaltas“ atstato veiksmazodį pr. *skel-ē-twei „būti skolingam, kaltam“ (PKEŽ IV 119).

Šaknį **skal-* turi veiksmazodinis abstraktas – daiktavardis acc. *skallīnan* „prievole“, kuris leidžia atstatyti veiksmazodį *skal-ī-twei „privalėti“ [plg. *skalī-twei „skolintis (ką), privalėti (kam kuo)“ PKEŽ IV 118]:

Wolt jr... *Pflicht* einan=der leisten – Quoitēti ious... *skallīsnan* ains antersmu laikūt „Norite jūs... **prievolę** vienas antram atlikti“ III 107₁₀; *pflicht* / die jr da fūr Gott / vnd seiner Gemein einander gelobt habt – *skallīsnan* kawijdan ious stwi pirsdau Deiwān bhe swaiāsmu perōnien ains antersmu taukinnons astai „**prievolę**, kokią jūs čia priešais dievą bei savą bendriją vienas antram žadėjęs esate“ III 107₂₀.

Nors remiantis prūsų kalbos esamojo laiko dalyviais *skellants*, *schkellānts*, dgs. *skellāntei*, *skellāntei* ir veiksmažodiniu abstraktu acc. *skallīsnan* „prievoľę“ PKEŽ (IV 118t.) rekonstruojami du semantiškai artimi veiksmažodžiai pr. *skel-ē-tvei, *skela „būti skolingam, kaltam“ ir *skalī-tvei „skolintis (ką), privalėti (kam kuo)“, čia galima suponuoti buvus bendrą paradigmą: pr. verb. inf. *skelītvei (ar *skalī-tvei), praes. *skelā „skelėti, privalėti“ (žr. Kaukienė 2000, 139; Jakulis 2004, 112). Tačiau nėra taip lengvai paaiškinamas šaknies balsių *a* ir *e* santykis. Nors prūsų tekstuose šie balsiai dažnai vieni kitus pakeičia, tačiau šiuo atveju negalima nematyti, kad dalyvinėse formose **skel-ānt-* yra tik *e* (11x), o *skal-ī-snā – tik *a* (2x).

Tiesa, esamojo laiko dalyvis *skelānts galėtų būti ir priesaginio, ir šakninio (*skiltvei, *skela) veiksmažodžio forma. Dėl kirčiuotos dalyvinės priesagos *-ānt-* jį būtų galima gretinti su *giwāntei*¹⁴ „gyvenant, gyvenančiai“ (*sta ast giwāntei aulausē* III 97₁₄). Jei dalyvis *skelānts yra padarytas iš šakninio veiksmažodžio, reikėtų išsiaiškinti, kodėl jo kategorinė reikšmė – būseną, o ne aktyvų veiksma (gal reikšmę modifikuoja dalyvis? Be to, pastebėta, kad prūsiškieji šakniniai veiksmažodžiai, kilę iš apofoninių šaknų *eR* / *iR*, paprastai yra apibendrinę nykstamąjį laipsnį¹⁵).

¹⁴ Tačiau nėra visai aišku, ar *giwāntei* yra šakninio, ar priesaginio veiksmažodžio forma. Tai gali būti šakninis veiksmažodis, atitinkantis lie. *gýti*, *gýja*, *gýjo*, la. *dzít*, *dzístu*, *dziju* (: sl. *žiti*), arba priesaginis, atitinkantis lie. *gývoti*, *gyvúoti*, la. *dzívât* „gyventi, dirbti“, *núodzývúôt* „nugyventi, pagyventi“ (**gīw-ā-*/ ryt. balt. *-uo-*/*-au* „gyvuoti, gyventi“). Galėtų būti ir priesaga *-ī-* / *-ē-* / *-ā-*. Turimos formos: *giwīt* „gyventi“, *giwassi*, *gīwasi*, *gīwu* „gyveni“, *giwa*, *giwe* „gyvena“, *giwammai*, *giwemmai* „gyvename“. Jos daugiau liudija *-ī-*/*-ē-*/*-ā-*, bet galėtų būti suskaldytos ir keliems žodžiams.

¹⁵ Pvz.: pr. *prawilts* „išduotas, apvilts“, *prowela* (*pra-wil-ā) „išdavė, apvylė“ (: lie. *vilti*, *vilia*, *výlė* ir *vėlmi* : la. *vilt*, *viļu*, *vīļu* „apvilti“); pr. part. *gemmons* (*gimuns) „gimęs“, *ai-*

Jei tai buvo priesagos $\bar{i}$ -(/ $\bar{e}$ -/ $\bar{a}$ -) veiksmažodis, dalyvinėje formoje lauktume $\bar{i}nt$ - (plg. pr. verb. *bil-ī-twei „kalbėti, byloti“ : dalyvis **ni-au-bil-īnt*¹⁶ „nebylojantis“, verb. *druw-ī-t* „tikėti“ : dalyvis *nidruwīntin* „netikinti“).

Priesagą $\bar{i}$ -(/ $\bar{e}$ -/ $\bar{a}$ -) turi dar vienas šios šaknies (*skāl-) veiksmažodis *poskulī*¹⁷ (*pa-skāl-ī-twei) „paraginti“ (vok. *ermahnen* „(pa)raginti, (pa)skatinti“, *vermahnen* „griežtai įspėti“), kurio jau visai kita kategori-
nė reikšmė (aktyvus veiksma, panašus į kauzatyvą):

Als durch eygen Lection jhres Ampts vnnnd Diensts zu ermanen – Kāigi per ai=nan mukīnsnan teneison perstal=līsnas bhe schlusisnas prei poskulī „Kaip per vieną pamokinimą jų viršininkystės ir tarnavimo, (prie)raginti“ III 85₂₂;

Auff das er mechtig sey / zu ermanen durch die heilsame Lere – Nostan kai tans sparts astits prei paskuliton / pra=stan Rettiwenskan mukīnsnan „Ant to, kad jis stiprus yra (prie)raginti per tą išganingą mokymą“ III 87₁₀;

Die an euch arbeiten / und euch fürstehen in dem Herrn / vnd euch vermanen – qai ēnwans gewinna / bhe ioumas per=stallē / enstesmu Rikijan bhe wans poskulēwie „kurie į jus darbuojasi ir jums vadvauja tame viešpatyje bei jus ragina“ III 89₇;

So ermane ich nun das man... – Tīt paskulē as teinu / kai dei... „Taip raginu aš dabar, kad jie...“ III 91₁₂;

Ermane sie / das sie dem Fürsten vnnnd der Oberkeyt vnterthan vnnnd gehorsam sein – Poskuleis tennans / kai stai stesmu Mistran bhe steise Auktimmiskan poklusmai bhe poseggēwin=gi bousei „Ragink juos, kad jie tam magistrui ir tai vyresnybei paklusnūs bei pavaldūs būtų“ III 91₂₀;

---

nan-gimmusin „viengimi“ (: lie. *gimti*, *gēma* // *gimsta*, *gimė*, la. *dzim̃t*, *dzemu* // *dzimstu*, *dzimu*); pr. *im̃t*, *imma* „imu“, *imma*, *jmm̃tz* „ėmė“ (: lie. *iñti*, *im(i)a* // (*j*)*ēma*, *ėmė*, la. *tarm. jeñt*, *jēmu*, *jēmu*); pr. *gr̃imons* „(su)giedojęs“ (: la. *gremt*, *gremju*, *grēmu* „murmėti“); pr. *guntwei* „ginti“, *gunnimai* „gename“ (: lie. *ginti*, *gēna*, *ginė*, la. *dzīt*, *dzenu*, *dzinu*); pr. *stēnuns*, *stīnons* „kentėjęs“ (: lie. *stēnėti*, *stēna* : la. *stēnēt*), žr. dar Kaukienė 2007.

¹⁶ ...*stenkijsman ioūs wans / is Cixtiāniskan mijlin bhe ginni=skan / ... schisses niaubil-lintis N. enim=mans* „tą metą, kai jūs jus / iš krikščioniškos meilės bei draugiškumo ... ši nebylojanti N. paėmęs“ III 125₃ (kalbama apie krikštą).

¹⁷ Po gomurinio *k ā* virtęs *ū*.

*Derhalben so **Vermane** / vnnnd Bitte ich euch Alle / die jhr alhie versam-
let seid – Stessepaggan **paskollē** bhe madli as wans / wissans / quai ious
schai empijrit estei „To dėlei **raginu** bei prašau aš jus visus, kurie jūs čia
sūrinkta esate“ III 115₁₆.*

Iš tolimesnių kalbų veiksmažodis *skelėti* toliau gretinamas tik su **germanų** kalbų preterito prezentiniais veiksmažodžiais: go. sg. *skal*, pl. *skulun*, pret. *skulda* „privalėti, būti skolingam“; sva. sg. *scal* // *sal*, pl. *sculun* // *sulun*, pret. *scolta* // *solta* „t. p.“ ir kt.

J. Pokorný'o žodyne rekonstruojama ide. šaknis 2 (s)*kel-* „schuldig sein, schulden, sollen (būti kaltam, skolingam, privalėti)“ su pastaba „nur germ. und balto-slav.“ (pateikiama lietuvių, prūsų ir germanų kalbų pavyzdžių, bet slavų nenurodoma) ir atsargiai bandoma sieti su 4 (s)*kel-* „biegen, anlehnen... (lenkti, atremti...)“.

Tačiau literatūroje pateikiami struktūriniai, darybiniai ir semantiniai gretinimai kelia kai kurių abejonių, ypač tiesioginis siejimas su būdvardžiu *kaĩtas* (IEW; LEW 799t. ir lit.; B u c k 1949, 793; LIV 499t.; PKEŽ III 330¹⁸).

Siekiant išsiaiškinti, kokiais keliais gali atsirasti réikšmės „skolinti(s)“ ir „būti skolingam“, aptariamieji pavyzdžiai galėtų būti tipologiškai gretinami su atitinkamos reikšmės kitų kalbų žodžiais. Iš sugretinimų matyti, kad réikšmės „skolinti“, „skolintis“, „skola“ įvairiose kalbose formuojasi gana skirtingais būdais.

Labai dažnai tokie žodžiai yra skolinami, pvz., lie. *žỹčyti*¹⁹, *žỹčinti*²⁰, *žỹčioti*²¹ „duoti, imti į skolą“ (< br. *zyčyc*, plg. le. (po)*žyczyc*, (po)*žyczac* (się) „skolinti(s)“), *žỹčià*, *žỹčios* „skola“, *žỹčiõné* „skola, paskola“, *bařgas*²² „ėmimas prekių į skolą, kreditas“ (< le. *borg* < vok. *Borg* „skola“, *bor-*

¹⁸ PKEŽ III 330 suponuojamas siejimas su (atsi)*kaĩti*, t. y. „skolintis“ < „gauti“ < „pa-silenkti ką sau“.

¹⁹ *žỹčyti*, -ija (-yja K), -ijo (-yjo K), *žičyti* M.

²⁰ *žỹčinti* (-yti DrskŽ), -ina, -ino, *žičinti* (-yti Lp, DrskŽ).

²¹ *žỹčiõti*, -iõja, -õjo NdŽ, *žỹčioti*, -ioja, -iojo NdŽ, KŽ, *žičiõti*, -iõja, -iõjo LzŽ, *žičioti*, -ioja, -iojo.

²² *Priėmęs bargan prekių, dabar nepasirodo* Krk. *Druską nusipirkau, o cukrų ant bargo paėmiau* Dkš. / \ *Bařgas – vargas: skola – ne žaizda, neužgis* Tr.

gen „skolinti“, plg. dar s. ang. *borgian* „skolinti“, ang. *borrow* „skolintis“) ir pan.

Indigeniuose žodžiuose paprastai matyti vienokios ar kitokios senesnės reikšmės pakeitimas, pritaikymas naujai funkcijai. Kitų kalbų **tipologiniai** duomenys rodo, kad dažnai „skolinimą(s)“ reiškiančių žodžių etimologija kaip pirminę reikšmę rodo posesinius santykius („imti“, „duoti“, „palikti“ / „turėti“, „gauti“...): r. *занимать, брать взаймы* „skolintis“, go. *leihwan*, s. isl. *ljā*, s. ang. *lēon*, v. ang. *lene, lende*, ang. *lend*; sva. *līhan*, vva. *līhen*, vok. *leihen* „pa(s)kolinti“ (: lo. *inquere*, gr. *λειπο* „palikti“, plg. Buck 1949, 793, Walde-Pokorny II 397), lo. *dē-habēre* „iš“+ „turėti“ > *dēbēre* „privalėti, būti skolingam“ (> it. *dovere*, pranc. *devoir* „būti skolingam, privalėti“), iš čia lo. *dēbitum* „skola“ (> pranc. *dette* „skola, pareiga“, isp. *deuda*, ang. *debt* „skola“), la. *aizgūt, -stu, aizguvu* „pasiskolinti, perimti“, la. *àizduôt, àizduôdu, àizdevu* „paskolinti, perduoti“ (< la. *duôt, duôdu, devu* „duoti“), la. *àizņemties, -emos, -ēmos* „pasiskolinti, imti paskolą“ (< *àizņemt* „užimti“; plg. r. *занять* „užimti; pasiskolinti“, *занимать* „užimti; skolintis“, bž.-sl. *zajęti* „skolintis“); la. *parāds* „skola“ (plg. lie. *parodas* „įrodymas, duomuo, faktas“) siejama su *parādīt* „parodyti, įrodyti“.

Taigi pirminė reikšmė paprastai nėra susijusi su „kalte“. Be to, lietuvių kalboje *skōlinti(s)* ir *skolà* yra tos pačios šaknies, o kitose kalbose jie gali būti skirtingų šaknų, galimi sinonimai (plg. s. sl. *dlъgъ*, r. *dolg* „skola“, s. sl. *dlъžьнь byti* „būti skolingam“, s. sl. *vъ zajętmъ dajati* „skolinti“, s. sl. *zajęty*, r. *занять* „skolintis“ lo. *mūtuum dāre* „skolinti“, *mūtuum sūmere, mūtūāri* „skolintis“, *dēbēre* „būti skolingam“ ir *dēbitum* „skola“, go. *leihwan (sis)* „skolinti(s)“, *skulan* „būti skolingam ir *dulgs*²³ „skola“, pranc. *prêter* „skolinti“, *emprunter* „skolintis“, *devoir* „būti skolingam“ ir *dette, emprunt* „skola“).

Todėl artimesnis veiksmazodžių *skēlti* ir *skelėti* **siejimas** nėra neįmanomas. Formaliam sugretinimui kliūčių, regis, nėra. Svarbiausias dalykas – **semantika**.

²³ B u c k 1949, 796: skolinys iš keltų?

Reikšmių raidą galima matyti taip: pirminė reikšmė (įvairi) > „skola“ > „pareiga“ > „kaltė“. (PKP II 151 (išnaša) reikšmių raida matoma tokia: „išiskolinimas“ > „skola“ > „kaltė“).

Įvairiose kalbose šis kelias kiek skiriasi. Slavų ir germanų kalbose reikšmės „skola“ ir „pareiga“ (: „privalėti“) glaudžiai susijusios, plg. r. *долг, должен* (plg. pranc. *devoir* „būti skolingam, privalėti“ ir *devoir* „pareiga, prievolė“). „Kaltės“ reikšmė atsiranda germanų kalbose ir kalbose, turinčiose su jais neabejotinų kontaktų, pvz.: vž. *schuld*, vva. *sculd*, dan. *skyld*, šved. *skuld*, s. ang. *scyld, gyld* „kaltė“ (Buck 1949, 1180), go. *skula*, vž. *schuldig*, vva. *sculdig*, dan., šved. *skyldig*, s. ang. *scyldig, gyldig*, v. ang. *gylti* „kaltas“ (Buck 1949, 1445), le. *winien* „skolingas; kaltas“.

Visos baltų kalbos kaltei (ar nuodėmei) reikšti turi kitus žodžius (nesusijusius su „skola“): lie. *kaltė*, la. *vaina*, pr. **au-šau-ti-s* (taip pat ir ang. *fault*, v. ang. *faute* „kaltė“ < pranc. *faute*, isp. *falta* „kaltė“ < liaud. lo. **fallita* < *fallere* „deceive, fail (apgauti, apvilti“).

Lietuvių kalboje šaknis **skel-* / **skal-* / **skāl-* reiškia tik skolą, o skola lietuviui nebūtinai turi būti kaltė. Šios šaknies net „pareigos, privalėjimo“ reikšmė nėra kaip reikiant įsitvirtinusi (išskyrus ML raštus, kuriuose stiprus vokiečių kalbos poveikis). Prūsų kalboje aptariamoji šaknis dažniausiai turi pareigos reikšmę. Latvių kalba skolai reikšti turi visai kitos šaknies žodį – *parāds* (tai, ką reikia parodyti), mat skolos dokumentas būdavo medžio gabalas, pagaliukas su įrantymais. Jį perskeldavo, abi puses atiduodavo skolintojui ir skolininkui.

Taigi reikšmės santykį tarp *skēlti* ir *skelėti (skolà)* galima aiškinti įvairiai. *Skola* galėtų būti:

- 1) ženklas, įpjovimas, įskėlimas²⁴;
- 2) tai, kas duota, atskelta;
- 3) trūkumas, įskilimas, plyšys, skylė.

---

²⁴ Tokia reikšmės raidos hipotezė buvo atsargiai keliami ir Karolio (LEV II 347) žodyne, tokią raidą germanų ir baltų kalboms siūlo ir Philips (2005, 1–26): „įskelti pagaliuką pažymint skolą“ → „būti skolingam“.

Veiksmazodžiai *skėlti, skēlia : skilti, skyla* „įsiskolinti“ : *skelėti, skēla* „būti skolingam“ galėtų sudaryti išsišakojusių šaknų grupę (kaip ir *drėbti, drēbia : drìbti, driмба : drebėti, drēba; krėsti, krēčia : krìsti, kriнта : kretėti, krēta* „drebėti“, *veřpti, -ia : virpėti, vùrpa*), susiformavusią iš bendros paradigmos **skilti, *skela, *skilė*. Tokiu atveju *skelėti, skēla*, kaip ir kiti *tekėti, teka* tipo veiksmazodžiai (žr. Jakulis 2004, 160) turėtų būti laikomas pirminiu veiksmazodžiu (performiniu), su šakniniu veiksmazodžiu susijęs ne darybos, o etimologiniu ryšiu. Jeigu vis dėlto šio veiksmazodžio *a* kamienas yra atsiradęs vėliau, tada senoji forma *skēli* galėtų suponuoti ne kamieno perdirbimą, o tiesiog darybą.

Germanų kalbose irgi yra dvi atskiros šaknys, istoriškai galėjusios sudaryti bendrą paradigmą praes. **skel-*, praet. **skol-* / **skl-*. Tai galėjo būti stiprusis IV klasės veiksmazodis su balsių kaita praes. **eR* : praet. **oR* : *ēR* : part. *R*, panašaus tipo kaip šie veiksmazodžiai, turintys įvairios struktūros baltiškus atitikmenis:

go. *qiman, qam, qemun, qumans* „ateiti, atvykti“; sva. *queman // cuman // coman, quam, quāmun, quemman* „ateiti, atvykti“; s. ang. *cuman // cumman, c(w)ōm, c(w)ōmon, cumen* „ateiti, atvykti“ (germ. *KWEM-A* Seebold 315 : lie. *gim̃ti, gēma, la. dzim̃t, dzemu*);

go. *spinnan, --, --, --* „verpti“, sva. *spinnan, spann, spunnun, gispunnann* „verpti, austi“; s. ang. *spinnan, spann, spunnon, spunnen* „verpti“ (germ. *SPENN-A* Seebold 452 : lie. *p̃inti, p̃ina // p̃ēna, p̃ynė, la. p̃it, pinu, pinu*); s. ang. *stēnan, stæn, --, --* „riaumoti, dejuoti“; vvž. *stēnen, --, --, --* „dejuoti, stēnėti“ (germ. *STEN-A*- Seebold 469 : lie. *stēnėti, la. stēnēt / pr. stīnons*);

s. ang. *cwelan, cwael, cwaelon, cwolen* „kentėti, gadinti(s)“; s. saks. *quelan, qual, --, --* „kankintis, mirti“; sva. *quelan, --, qālun, quolan* „kentėti“ (germ. *KWEL-A*- Seebold 313 : lie. *gėlti, gēlia : gīlti, gīlia*);

s. ang. *swelan, --, --, --* „skaudėti, sėtrytis (apie žaizdas)“; sva. *erswilit, --, --, --* „kaisti, šilti“ (germ. *SWEL-A* S 488 : lie. *svilti, svyla // svēla la. svilt / sveilt*);

go. *baíran, bar, berun, baúrans* „gimdyti, nešti, kęsti“; sva. *beran, bar, bārun, (gi)boran* „pagimdyti, vesti“ (germ. *BER-A- Seebold* 104 : lie. *beṛti, bīrti*);

go. *-taíran, -tar, --, -taúrans* „perplęsti, sudraskyti“ (go. *taúrnan* „perplęsti, sudraskyti“ su formantu *n* – silpnasis); sva. *zeran, --, zarun, gizaran* „baigti, padaryti galą“; s. ang. *teran, tær, tæron, toren* „perplęsti“ (germ. *TER-A- Seebold* 502 : lie. *dīrti, dēra // dīria* ir *dūrti, dūria*).

Vėliau paradigma **skel-* / **skol-* / **skl̥-* performuota taip:

1) prezento **skel-* apibendrinta silpniesiems veiksmažodžiams (be balsių kaitos): sva. *skiljan*, s. isl. *skilja* „(at)skirti, nuspręsti“, s. ang. *-scielian* „(pa)šalinti“ (**skel-i-*);

2) iš praet. **skol-* atsirado stiprieji preterito prezentiniai veiksmažodžiai: go. *skal, skulun, skulda* „privalėti, būti skolingam“; sva. *scal // sal, sculun // sulun, scolda // solda* „t. p.“ (*SKAL Seebold* 405).

Germanų silpnieji veiksmažodžiai semantiškai atitinka lie. *skėlti, skėlia / skilti, skilia; skilti, skỹla* „patekti į skolą, įsiskolinti“ : la. *šķēlt, šķēlu, šķēlu / šķilt, -lu, šķīlu*), o stiprieji veiksmažodžiai – lie. *skelėti* „būti skolingam“.

Taigi dviejų leksemų susiformavimas iš šaknies praes. **skel-*, praet. **skol-* / **skl̥-* yra baltų ir germanų izoglosa, tipologiškai patvirtinanti, kaip iš vienos šaknies gali susiformuoti du (ar daugiau) veiksmažodžių, besiskiriančių ne tik kategorinėmis, bet ir leksinėmis reikšmėmis. Greita reikšmės „skelti“ gali atsirasti su socialiniais santykiais susijusios reikšmės „būti skolingam“ ar „privalėti“. Šios naujos baltų ir germanų reikšmės yra gana artimos. Neveltui šie veiksmažodžiai yra bandomi sugiminiuoti, tik struktūrinis ir semantinis giminystės pagrindas, istoriniai ryšiai aiškinami ne visai tiksliai.

Išvados

Nagrinėjamieji veiksmažodžiai lie. *skėlti, skėlia* ir *skelėti, skėli (-a, -ia)* „būti skolingam“ galėtų būti tos pačios šaknies – tam nėra nei morfologinių, nei semantinių kliūčių. Jie galėjo atsirasti iš vienos veiksmažodinės paradigmos (greičiausiai **skilti, *skela, *skilē*), kuri išsišakojo

į kelias: a) *skėlti, skėlia* (la. *šķēlt*); b) *skilti, -ia* (la. *šķilt*); c) *skilti, skyla*;
d) *skelėti, skėla*.

Senoji šaknies **skel-* reikšmė „skelti“ / „skilti“ geriau išliko rytų baltų kalbose (liet. *skėlti, skėlia*, la. *šķēlt* / lie. *skilti, skyla*), o prūsų kalboje ją leidžia rekonstruoti vediniai *scolwo* „skiedra“, *scalus* „smakras“.

Lietuvių kalboje paradigmos **skilti, *skela, *skilė* šakojimasis vykęs ir išsiskyrus rytų baltų kalboms (todėl susiformavo daugiau veiksmažodžių negu latvių kalboje). Kita vertus, dėl veiksmažodžio *skelėti* būsenos reikšmės ir esamojo laiko formų įvairovės čia galima įžvelgti ne perdirbinį, o vedinį. Veiksmažodžio *skelėti* struktūrinio atitikmens latvių kalboje nėra.

Veiksmažodis *skelėti* susiformavo Vakarų Lietuvoje. Prūsų kalbos paminkluose jį atitinka įvairių struktūrų veiksmažodžiai (**skel-ē-twei, *skal-ī-twei, *pa-skāl-ī-twei*). Prūsų kalboje dėl vokiečių kalbos įtakos atsirado dar ir reikšmė „privalėti“.

Reikšmės „būti skolingam“, „skola“ laikytinos išvestinėmis. Galimi susiformavimo keliai:

1) „skelti“ → „žymėti skolą įskeliant, įpjaunant (skolos pagaliuką)“ → „būti skolingam“;

2) „skelti“ → „atskeliant duoti“ / „turėti tai, kas duota, atskelta“ → „būti skolingam“;

3) „skelti, skilti“ → „trūkumas, įskilimas, plyšys, skylė“ → „skola“.

Šios reikšmės susiformavo lietuvių ir prūsų kalbose.

Lietuvių kalboje labiausiai vartojamas vedinys dkt. *skolà* (gali būti padarytas iš *skelėti* arba tiesiogiai iš *skėlti, skėlia*) ir jo vedinys *skolingas*; tarmėse taip pat vartojamas bdv. *skālnas*.

Semantiškai besiskiriančių kelių leksemų susiformavimas iš šaknies praes. **skel-*, praet. **skol-* / **skl-* būdingas ir germanams (sva. *skiljan*, s. isl. *skilja* „(at)skirti, nuspręsti“ / go. *skal, skulun, skulda* „privalėti, būti skolingam“). Germanų ir slavų kalbose reikšmės „skola“ ir „pareiga“ (: „privalėti“) glaudžiai susijusios. Tačiau „kaltės“ reikšmė atsiranda tik germanų kalbose ir kalbose, turinčiose su jais neabejotinų kontaktų.

Dėl germanų poveikio ši reikšmė kiek paliečia ir baltų kalbas. Tačiau ji laikytina nauja, išvestine.

Bandymai etimologiškai sieti veiksmažodį *skelėti* su būdvardžiu *kaĩtas* neturi nei struktūrinio, nei semantinio pagrindo.

LITH. *skėlti*, *skėlia* 'TO SPLIT' AND *skelėti*, *skėli* 'TO OWE' – SIMILARITY OR RELATIONSHIP?

Summary

This article discusses the question of connection between Lith. *skėlti* 'to split, etc.' and Lith. *skelėti* 'to owe'. Many linguists thought that there was no relation between them or that it is dubious. They used to relate Lith. *skelėti* with *kaĩtas* 'guilty'. Although the latter relation can't be direct, it can be seen only at the Indo-European parent language level.

After the analysis of related words in Lithuanian, Latvian, Old Prussian and other Indo-European languages and after typological analysis the authors conclude that there are no morphological or semantic obstacles to relate verbs Lith. *skėlti*, *skėlia*, *skėlė* tr. 'to split, etc.' and *skelėti*, *skėli* (-a, -ia) intr. 'to owe'. These verbs could originate from a verbal paradigm (*skilti, *skela, *skilė), which had split into several verbs: a) Lith. *skėlti*, *skėlia*, *skėlė* tr. 'to split, etc.' (Latv. *šķēlt*, *šķēļu*, *šķēļu* 'to split, to cleave, to chop, to strike'); b) Lith. *skĩlti*, -ia, *skỹlė* tr. 'to break, to strike for making fire' (Latv. *šķĩlt*, -ļu, *šķĩļu* 'id.>'); c) Lith. *skĩlti*, *skỹla* intr. 1. 'to split, to fracture' 2. 'to get into debt'; d) Lith. *skelėti*, *skėli* (-a, -ia) intr. 'to owe'.

The original meaning 'tr., intr. to split, to fracture' of the root **skel-* is better preserved in the Eastern Baltic languages (Lith. tr. *skėlti*, *skėlia*, *skėlė*, Latv. tr. *šķēlt*, *šķēļu*, *šķēļu* : Lith. intr. *skĩlti*, *skỹla*). This meaning can be also reconstructed from Old Prussian derivatives *scolwo* 'chip, shingle', *scalus* 'chin'.

The embranchment of the verbal root *skilti, *skela, *skilė continued in Lithuanian even after the split of eastern Baltic languages. Therefore more verbs of this root have been formed in Lithuanian than in Latvian. On the other hand, the stative meaning and variety of present forms may also indicate that the verb *skelėti* 'to owe' could be a derivative, but not the result of word transformation. There is no structural equivalent of the verb *skelėti* in Latvian.

The verb *skelėti* has been formed in Western Lithuania. It is corresponded by verbs of various structures in Old Prussian (*skel-ē-twei, *skal-ī-twei, *pa-skāl-ī-twei). As the result of the influence of the German language the new meaning 'to ought, to suppose to' was added in Old Prussian.

The meanings 'to owe', 'debt' should be considered as formed from the older one. The possible ways of this formation are these:

- 1) 'to split' → 'to mark the debt by splitting, cutting (the debt stick)' → 'to owe';
- 2) 'to split' → 'to give by splitting off / to have what is splitted off' → 'to owe';
- 3) 'to split' → 'lack, crack, split, gap' → 'debt'.

These meanings have been formed in Lithuanian and Old Prussian.

The most popular derivatives in Lithuanian are the noun *skolà* 'debt' (which can be derived directly from the verb *skéliti*, or from the verb *skelėti*) and its derivative adj. *skolingas* 'owing'; the dialects also use adj. *skálnas* 'id.'

The formation of several lexemes with different semantics from the root praes. **skel-*, praet. **skol-* / **skl-* is also characteristic of the Germanic languages (OGH *skiljan*, *Olc. skilja* 'to separate, to divide, to decide' / Go. *skal*, *skulun*, *skulda* 'to ought, to owe'). The meanings 'debt' and 'duty' (: 'to ought') are tightly connected. However the meaning 'guilt' appears only in German languages and in the languages that have definite contacts with Germans. Because of the influence of Germans this meaning also slightly touches the Baltic languages. Nevertheless it should be considered as a new one.

So, the attempts to cognate the verb *skelėti* 'to owe' with the adj. *káltas* 'guilty' have neither structural nor semantic reason.

LITERATŪRA

Buck Carl Darling, 1949, *A dictionary of selected synonyms in the principal Indo-European languages*, Chicago: University of Chicago Press.

Hofmann Johann Baptist, 1950, *Etymologisches Wörterbuch des Griechischen*, München.

IEW – Julius Pokorny, *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch* 1–2, Bern: Francke, 1959–1969.

Jakulis Erdvilas 2004, *Lietuvių kalbos tekėti, teka tipo veiksmažodžiai*, Vilnius: Vilniaus universiteto 1-kla (Baltistica 38).

Kaukienė Audronė 1994, *Lietuvių kalbos veiksmažodžio istorija* 1, Klaipėda: Klaipėdos universitetas.

Kaukienė Audronė 2000, Prūsų kalbos veiksmažodžių galūnės ir jų jungimosi būdai, *Veiksmažodžio raidos klausimai*, Klaipėda: Klaipėdos universiteto 1-kla, 55–64 („Tiltai“, 1 priedas).

Kaukienė Audronė 2006, Bendrieji rytų baltų kalbų *kélti, kēlia, kēlė – celt, ceļu, cēlu* tipo veiksmažodžiai, *Baltistica* 41(3), 379–400.

Kaukienė Audronė 2007, *Cem* tipo veiksmažodžiai, *Baltistica* 42(2) (spausdinama).

LKŽ – *Lietuvių kalbos žodynas* 1–20, Vilnius: Mintis (1–2, 7–9); Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros 1-kla (3–6); Mokslas (10–15); Mokslo ir enciklopedijų 1-kla (16–17); Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas (18–19); Lietuvių kalbos instituto 1-kla (20), 1941–2002.

Levickij – В. В. Левицкий, *Сравнительно-этимологический словарь германских языков*, Черновцы, 1994.

- LEV – Kostantins Karulis, *Latviešu etimoloģijas vārdnīca* 1–2, Rīga: Avots, 1992.
- LEW – Ernst Fraenkel, *Litauisches etymologisches Wörterbuch* 1–2, Heidelberg: Winter, 1962–1965.
- LIV – Helmut Rix (Hrsg.), *Lexikon der indogermanischen Verben*, Wiesbaden, 1998.
- ME – Mīlenbachs Kārlis, *Latviešu valodas vārdnīca* 1–4, Rediģējis, papildinājis, turpinājis Jānis Endzelīns, Rīga, 1923–1932.
- Philips D. 2005, From PIE **(s)kel-* “to cut” to Germanic and Baltic **(s)kel-* “to owe”: An hypothesis based on the concept of “notional chronology”, *Journal of Indo-European Studies* 33, 1-26
- PKEŽ – Vytautas Mažiulis, *Prūsų kalbos etimologijos žodynas* 1–4, Vilnius: Mokslas (1); Mokslo ir enciklopedijų l-kla (2–3); Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas (4), 1988–1997.
- PKP – Vytautas Mažiulis, *Prūsų kalbos paminklai*, Vilnius: Mokslas, 1981.
- Seebold – Elmar Seebold, *Vergleichendes und etymologisches Wörterbuch der germanischen starken Verben*, The Hague–Paris: Mouton, 1970.
- Walde-Pokorny – Alois Walde, *Vergleichendes Wörterbuch der indogermanischen Sprachen* 1–3, herausgegeben und bearbeitet von J. Pokorny, Berlin–Leipzig, 1928.

Erdivilas JAKULIS
Baltistikos katedra
Vilniaus universitetas
Universiteto g. 5
LT–01513 Vilnius
Lietuva

[erdivilas.jakulis@ec.europa.eu]

Audronė KAUKIENĖ
Baltistikos centras
Klaipėdos universitetas
Herkaus Manto g. 84
LT–92294 Klaipėda
Lietuva

[audrone.kaukiene@ku.lt]